

УДК 657: 4127: 368

В. І. ДЗЮБА¹

¹ Каф. «Облік, аудит та інтелектуальна власність», Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, вул. Лазаряна, 2, м. Дніпро, Україна, 49010, тел. +38 (056) 373 15 69, ел. пошта vdzuba@meta.ua

СТРАХОВІ ПОСЛУГИ ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА СТРАХУВАННЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Мета. Стаття присвячена відображенню в бухгалтерському обліку наслідків господарських операцій з отримання різних видів страхових послуг від страховиків зі страхування майнових інтересів суб'єктів господарської діяльності – підприємств залізничної галузі. **Методика.** Для вирішення поставленого завдання було використано принцип бухгалтерського обліку й фінансової звітності – нарахування та відповідності доходів і витрат для визначення фінансового результату звітного періоду. **Результати.** У статті здійснено уточнення поняття страхової послуги як специфічного товару на ринку страхування. Встановлено вплив страхової послуги, залежно від її виду, на витрати й фінансові результати діяльності підприємства залізничного транспорту. **Наукова новизна.** Підприємствам залізничної галузі при відображенні в обліку витрат, пов'язаних зі страховими послугами зі страхування майна, запропоновано дотримуватися принципу бухгалтерського обліку й фінансової звітності – нарахування та відповідності доходів і витрат для визначення фінансового результату звітного періоду. Це дозволить правильно розподілити витрати на страхування за звітними періодами. Якщо договір страхування майна підприємства складений на календарний рік, то це передбачає розподіл витрат на страхування за звітними періодами й пропорційне щомісячне відображення їх в обліку в зіставленні з отриманими доходами від господарської діяльності. Аналогічно повинні відображатися витрати підприємства на особисте обов'язкове страхування працівників окремих категорій залізничного транспорту. При страхуванні пасажирів такої проблеми не виникає. Термін дії полісу страхування збігається з поточним звітним періодом. **Практична значимість.** Використання наведеного підходу має сприяти правильному визначенню витрат на страхування, а отже, буде забезпечувати більш обґрунтоване визначення фінансового результату. Систематизація вимог податкового законодавства за окремими видами страхових послуг дозволить забезпечити правильність розрахунків.

Ключові слова: страхова послуга; страхування майна підприємства; страхування пасажирів; витрати на страхування; розрахунки за операціями страхування.

Постановка проблеми

Система страхування займає значне місце в діяльності залізничного транспорту. Це зумовлено тим, що перевезення пасажирів і вантажів неминуче пов'язані з різного роду ризиками, які виникають як у процесі транспортування, так і під час виконання навантажувально-розвантажувальних робіт і тимчасового зберігання вантажів [1, с. 85].

Підприємства залізничного транспорту загального користування повинні забезпечити безпеку життя й здоров'я громадян, які користуються його послугами, а також безпеку руху поїздів, охорону навколишнього природного середовища згідно з чинним законодавством України [2]. Відповідно виникає необхідність організації страхового захисту для покриття

збитків внаслідок можливих проявів небезпечних ситуацій.

Страхові ризики на залізничному транспорті поділяються на майнові та особисті. Страхові випадки при страхуванні майна на залізничному транспорті – це пошкодження, часткове або повне знищення рухомого складу, вантажу та інших застрахованих майнових об'єктів унаслідок настання страхових ризиків. Страхові випадки при особистому страхуванні на залізничному транспорті – це часткова та повна втрата працездатності, смерть пасажирів, працівників залізниці унаслідок настання особистих страхових ризиків: травм, опіку, отруєння, ураження електричним струмом тощо.

Страховими випадками при страхуванні відповідальності перевізника або професійної

відповідальності є: нанесення шкоди життю, здоров'ю третіх осіб (каліцтво, втрата потерпілим працездатності або його смерть); втрата (загибель) або пошкодження майна (будівель, споруд, будинків, іншого майна фізичних та юридичних осіб, включаючи тварин), що належить третім особам; шкода навколишньому середовищу [1, с. 85].

Функціонування системи страхування на залізничному транспорті регулюється низкою документів, серед яких: Закон України «Про страхування» [3]; Закон України «Про залізничний транспорт» [2]; Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті» [4] та ін.

Страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів.

Предметом договору страхування можуть бути майнові інтереси, що не суперечать закону й пов'язані: з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням (особисте страхування); з володінням, користуванням і розпорядженням майном (майнове страхування); з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі (страхування відповідальності) [3].

Страхування може бути добровільним або обов'язковим.

Добровільне страхування – це страхування, яке здійснюється на основі договору між страхувальником і страховиком. Видами добровільного страхування на залізничному транспорті є: страхування від нещасних випадків; медичне страхування (безперервне страхування здоров'я); страхування вантажів та багажу (вантажобагажу); страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність перевізника).

До видів обов'язкового страхування на залізничному транспорті слід віднести: особисте страхування від нещасних випадків на

транспорті; страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів; страхування професійної відповідальності осіб, діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам [3].

Суб'єкти господарської діяльності залізничного транспорту як страхувальники зобов'язані забезпечити належний облік витрат на страхування й розрахунки за страховими послугами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Закон України «Про страхування» відносить страховика до фінансової установи, яка повинна отримати ліцензію для здійснення страхової діяльності. Виходячи з означеного вище, можна зробити висновок, що страхова послуга належить до фінансових послуг. Цей висновок підтверджується Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [5], який наводить класифікацію фінансових установ (серед яких і страхова компанія) та надає визначення поняттю фінансової послуги.

Фінансова установа – юридична особа, яка відповідно до закону надає одну чи декілька фінансових послуг, а також інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг, у випадках, прямо визначених законом, та внесена до відповідного реєстру в установленому законом порядку.

Фінансова послуга – операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, – і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів [5].

Таким чином можна вважати, що страховики надають своїм клієнтам страхові послуги, які, у свою чергу, за економічною сутністю є фінансовими.

Сутність страхової послуги як економічної категорії розглядалася багатьма українськими вченими, серед яких авторський колектив у складі С. С. Осадець, Т. М. Артюх, О. О. Гаманкова [6], автори Т. А. Говорушко [7], Д. І. Дема [8] та ін. Більшість дослідників висловлюють думку, що страхова послуга є специ-

фічним товаром, який пропонується страховиком на страховому ринку.

Страхова послуга являє собою специфічний товар, що реалізується страховиком на договірній основі за авансовані кошти страхувальника з метою отримання прибутку та задоволення потреб страхувальника щодо захисту його економічних інтересів від наслідків раптових несприятливих подій (страхових випадків) [9, с. 182].

У практичному застосуванні разом із терміном «страхова послуга» використовується термін «страховий продукт». Серед дослідників немає спільної думки щодо співвідношення цих двох понять. Деякі автори їх ототожнюють [10, с. 19].

О. О. Гаманкова вважає, що термін «страхова послуга» втілює сутнісні характеристики дій страховика, підкреслює належність страхової діяльності до ринку фінансових послуг, а термін «страховий продукт» втілює «ринкові» характеристики страхових послуг, підкреслює належність страхової діяльності до ринку взагалі [10, с. 19].

Страхова послуга – продукт праці колективу страхової компанії, що задовольняє потребу страхувальника в безпеці в обмін на грошовий еквівалент у формі страхової премії [7, с. 13].

У більш широкому значенні страхова послуга – це сукупність видів і умов страхування, які пропонуються страховою компанією юридичним та фізичним особам. У цілому страхова послуга – це така діяльність, яка повинна й може виконуватись в інтересах страхувальника, а також забезпечувати його потреби в страховому захисті [8, с. 10–11].

На нашу думку, термін «страхова послуга» найбільшою мірою відображає поняття господарської операції в бухгалтерському обліку, оскільки формування доходів і витрат пов'язане саме із терміном «послуги».

Страхові послуги, які надаються страховими компаніями підприємствам стосовно страхування майнових інтересів, є об'єктом їх бухгалтерського обліку. Широкий спектр послуг, що надаються страховиками підприємствам транспорту, і зокрема залізничного, вимагають врахування особливостей відображення в обліку витрат на страхування та розрахункових операцій.

Слід зазначити, що ці питання в науковій літературі висвітлені недостатньо. Так У. В.

Івасечко [11, с. 82] пропонує для обліку розрахунків за страхуванням використовувати рахунок 65 «Розрахунки за страхуванням» у розрізі його додаткових субрахунків, передбачених Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкцією щодо його використання № 291 [12, 13].

Питання обліку та документального оформлення автомобільних пасажирських перевезень розглянуто колективом авторів, серед яких У. П. Новак, М. В. Падюка, С. М. Пилипенко [14, с. 14–18]. На їхню думку, «перевезення пасажирів автомобільним транспортом на приміських, міжміських, міжобласних та міжнародних маршрутах підлягає обов'язковому особистому страхуванню від нещасних випадків на транспорті. Обов'язкове особисте страхування не передбачено лише для пасажирів автомобільного транспорту на внутрішньоміських маршрутах. У решті випадків сума страхового платежу утримується з пасажира транспортною організацією разом із вартістю проїзду (сума страхового платежу включається у вартість квитка) [14, с. 16].

Формулювання цілей статті

Метою дослідження є визначення наслідків страхової послуги для підприємства (страхувальника) як об'єкта бухгалтерського обліку стосовно його складових: витрат на страхування, розрахункових операцій із страховиком, фінансового результату діяльності.

Викладення основного матеріалу дослідження

Страхова послуга, яка надається страховиком суб'єкту господарювання – підприємству, спричиняє в бухгалтерському обліку останнього витрати на страхування та потребує виконання певних розрахункових операцій із страховиком.

При відображенні в бухгалтерському обліку підприємства витрат на страхування важливим є встановлення періоду визнання таких витрат для дотримання принципу бухгалтерського обліку й фінансової звітності стосовно «нарахування та відповідності доходів і витрат для визначення фінансового результату звітного періоду» [15]. Слід зазначити, що момент

визнання витрат на страхування в обліку залежить не тільки від періоду, за який вони сплачуються, але й від часу визнання доходів підприємством при здійсненні своєї діяльності. В обліку повинна бути наявна відповідність нарахованих доходів і відображених витрат за певний звітний період.

Виходячи з цього, якщо підприємство перерахувало страхові виплати страховику авансом на весь строк страхування, то для обліку понесених витрат необхідно попередньо використовувати рахунок 39 «Витрати майбутніх періодів» для накопичення загальної суми витрат на страхування. Надалі після розподілу таких витрат за звітними періодами на термін договору страхування вони періодично визнаються витратами поточного звітного періоду відповідно до визнаних (нарахованих) доходів.

Розглянемо це на прикладі страхування майна підприємства. П(С)БО 16 «Витрати» [16] рекомендує витрати підприємства на страхування майна включати до складу витрат на збут. Водночас більш правильним, на нашу думку, було б списання таких витрат безпосередньо на рахунки, пов'язані з напрямом використання такого майна (виробництво, управління, збут), із застосуванням для цього рахунків 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші операційні витрати».

Бухгалтерські проводки з обліку витрат підприємства на страхування майна згідно з договором страхування терміном на 1 рік (12 місяців) наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Бухгалтерські проводки з обліку витрат на страхування майна

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Перераховано страховику платіж за страхові послуги згідно з договором страхування	377	311
Отримано страховий поліс	39	655
Відображено взаємозалік заборгованості із страховиком	655	377
Включена частина вартості страхової послуги до складу витрат поточного звітного місяця, за розрахунком, як 1/12 від усієї суми	23, 92, 93, 94	39

За даними табл. 1 бачимо, що витрати на страхування майна підприємства попередньо акумулюються на рахунок 39 «Витрати майбутніх періодів». Далі повинно відбуватися поступове пропорційне їх списання протягом терміну дії страхового поліса за певними звітними періодами. Списання витрат на страхування або включення їх до складу витрат звітного періоду підприємства здійснюється щомісячно згідно з розрахунком до повного їх вичерпання (закінчення дії страхового поліса).

Відповідно, якщо період нарахування страхових витрат і відображення доходів від діяльності підприємства збігається з договором страхування (вони здійснюються регулярно за поточними звітними періодами), то необхідності у використанні рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів» немає. Розглянемо це на прикладі страхування пасажирів (табл. 2).

При страхуванні пасажирів період надання страхової послуги збігається із здійсненими підприємством витратами та наданими послугами з перевезень. Відповідно потреби перенесення витрат на страхування на майбутні періоди немає (табл. 2).

Також слід зазначити, що при страхуванні пасажирів залізничного транспорту в перевізника (підприємства залізничного транспорту) для обліку утриманого страхового платежу на користь страховика необхідно використовувати субрахунок 704 «Вирахування з доходу». Безпосередньо для розрахунків із страховиком застосовується субрахунок 685 «Розрахунки з іншими кредиторами».

Крім цього, згідно з пп. 196.1.3 ст. 196 Податкового кодексу надання послуг зі страхування не є об'єктом обкладення податком на додану вартість (далі – ПДВ). Тому операції

з надання послуг зі страхування не є об'єктом обкладення податком на додану вартість.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 959 [4] обов'язковому особистому страхуванню підлягають: пасажир залізничного транспорту під час поїздки або перебування на вокзалі, на станції; водії автомобільного, електротранспорту, машиністи й помічники

машиністів поїздів (електровозів, тепловозів, дизель-поїздів); машиністи поїздів метрополітену; провідники пасажирських вагонів; начальники (бригадири) поїздів; поїзні електромонтери; кондуктори; працівники вагонів-ресторанів, водії дрезин та інших одиниць рухомого складу; механіки (начальники) рефрижераторних секцій (поїздів).

Таблиця 2

Бухгалтерські проводки з обліку доходів, витрат і фінансових результатів при страхуванні пасажирів

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
До каси підприємства надійшла виручка від реалізації квитків	301	703
Виручку від реалізації квитків здано в банк	311	301
Відображено суму страхового збору, утриманого з пасажирів на користь страховика	704	685
Перераховано суму страхового збору страховику	685	311
Відображено витрати підприємства з надання послуг з перевезень	23	20, 66, 65, 13, 91
Сформована собівартість послуг з перевезень	903	23
Списано на фінансові результати доходи від перевезень	703	791
Списано на фінансові результати вирахування з доходу	791	704
Списано на фінансові результати собівартість послуг з перевезень	791	903

Страховий платіж за обов'язковим особистим страхуванням від нещасних випадків на транспорті утримується з пасажира перевізником, який діє від імені страховика за винагороду на підставі договору доручення в розмірі до 1,5 відсотка вартості проїзду, на маршрутах приміського сполучення – до 3 відсотків вартості проїзду.

Кожному застрахованому перевізник, що виступає агентом страховика, видає страховий поліс. Він може видаватися на окремому бланку або міститися на зворотному боці квитка. При страхуванні пасажирів усіх видів транспорту міжнародних сполучень страховий платіж включається у вартість квитка й утримується з пасажира перевізником у розмірі до 2 відсотків вартості проїзду в національній валюті України [4].

У разі перевищення обсягів страхових платежів над виплатами страхових відшкодувань страховики відраховують перевізникам до 50 відсотків зазначених сум згідно з укладеними з ними договорами на фінансування запобіжних заходів, спрямованих на зменшення травматизму на транспорті. Якщо квиток повністю реалізується за іноземну валюту, страховий

платіж включається у вартість квитка й утримується з пасажира у цій же валюті.

Страховий тариф за обов'язковим особистим страхуванням водіїв на залізничному транспорті визначається в розмірі до 0,18 відсотка страхової суми за кожного застрахованого.

Страхові платежі, одержані від пасажирів, перераховуються перевізниками страховикам, які одержали ліцензію на здійснення обов'язкового особистого страхування та уклали договір доручення з цими організаціями. Вибір страховика здійснюється на підставі тендерної процедури. Відносини між перевізниками та страховиками щодо страхування пасажирів і водіїв визначаються укладеними між ними договорами доручення та договорами страхування. Розмір страхової суми для кожного застрахованого становить 6000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [4].

При особистому обов'язковому страхуванні працівників залізничного транспорту також слід враховувати період визнання витрат на страхування в обліку. Вони повинні пропорційно розподілятися за звітними періодами й включатися до складу поточних витрат

підприємства за відповідний період дії полісу страхування.

Крім цього, слід зазначити, що при особистому обов'язковому страхуванні працівників згідно із пп. 165.1.5 ст. 165 Податкового кодексу України [17] сума внесків на обов'язкове страхування платника податку не включається до розрахунку загального місячного (річного) оподатковуваного доходу таких працівників. Це означає, що немає необхідності проводити розрахунки за вказаним страхуванням із працівниками стосовно податків і зборів за такою страховою послугою. Витрати в повній сумі відносяться на роботодавця, яким є підприємство залізничного транспорту.

Дещо інша ситуація з медичним страхуванням. На залізничному транспорті реалізується програма добровільного медичного страхування, у якій частину страхових витрат бере на себе роботодавець, а решта утримується із заробітної плати працівника. У цьому випадку згідно зі ст. 164.2.16 Податкового кодексу України [17] сума страхових внесків, сплачена роботодавцем за добровільне медичне страхування на користь найманих працівників, вважається додатковим благом цього працівника. Відповідно вона підлягає оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб і військовим збором на загальних підставах.

Податковим кодексом обмежується сума таких страхових витрат роботодавця – «якщо така сума не перевищує 15 відсотків нарахованої цим роботодавцем суми заробітної плати платнику податку протягом кожного звітного податкового місяця, за який сплачується пенсійний внесок, але не більш як 2,5 розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом про Державний бюджет України на

відповідний рік, у розрахунку за місяць за сукупністю таких внесків».

Також слід врахувати, що ст. 164.5 Податкового кодексу України [17] визначає, що при нарахуванні (наданні) доходів у будь-якій не грошовій формі, до бази оподаткування слід застосовувати спеціальний коефіцієнт.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень

У результаті проведеного дослідження уточнено сутність страхової послуги. Встановлено, що страховими послугами є фінансові послуги страховика, які є специфічним товаром що пропонується страховиком на страховому ринку за авансовані кошти страхувальника з метою отримання прибутку та задоволення потреб страхувальника щодо захисту його економічних інтересів від наслідків раптових несприятливих подій (страхових випадків).

У бухгалтерському обліку підприємства (страхувальника) страхова послуга є об'єктом обліку, оскільки спричиняє господарські операції з відображення витрат на страхування й розрахунки. А це надалі впливає на фінансовий результат його діяльності.

Запропоновано залежно від виду страхової послуги при відображенні витрат на страхування дотримуватися принципу бухгалтерського обліку й фінансової звітності стосовно «нарахування та відповідності доходів і витрат для визначення фінансового результату звітного періоду».

Виконані дослідження сприятимуть кращому розумінню процесів бухгалтерського обліку, пов'язаних з відображенням витрат на страхування за звітними періодами та розрахунків за різними видами страхових послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рачинська А. В. Класифікація ризиків на залізничному транспорті як основа формування системи економічної безпеки його функціонування / А. В. Рачинська // Економіка і суспільство. – 2016. – Вип. 6. – С. 81–87.
2. Закон України «Про залізничний транспорт» від 04.07.1996 р. № 273/96-ВР зі змінами та доповненнями станом на 02.03.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 14.04.2017)
3. Закон України «Про страхування» від 07.03.96 р. № 85/96-ВР зі змінами та доповненнями станом на 20.12.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 14.04.2017)
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті» від 14.08.1996 р. № 959 зі змінами та доповненнями станом

- на 28.03.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/959-96-%D0%BF> (дата звернення: 14.04.2017).
5. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 07.03.96 р. № 85/96-ВР зі змінами та доповненнями станом на 20.12.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14> (дата звернення: 14.04.2017).
  6. Осадець С. С. Страхові послуги : підручник / С. С. Осадець, Т. М. Артюх, О. О. Гаманкова та ін.; кер. авт. кол. і наук. ред. проф. С. С. Осадець і доц. Т. М. Артюх. – Київ : КНЕУ, 2007. – 464 с.
  7. Говорушко Т. А. Страхові послуги : підручник / Т. А. Говорушко. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 376 с.
  8. Дема Д. І. Страхові послуги : навч. посібник / Д. І. Дема, О. М. Віленчук, І. В. Дем'янюк; за заг. ред. Д. І. Деми. – Київ : Алерта, 2013. – 484 с.
  9. Фисун І. В. Сутність страхової послуги як товару на страховому ринку / І. В. Фисун, О. В. Чернявська // Науковий вісн. Полтавського ун-ту споживчої кооперації України. Серія : Фінанси та кредит. – 2010. – Вип. 2 (41). – С. 178–183.
  10. Гаманкова О. О. Страхова послуга як продукт діяльності страхових компаній в умовах ринку / О. О. Гаманкова // Вісник Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Серія : Економіка. – 2008. – Вип. 104. – С. 16–19.
  11. Івасечко У. В. Страхування та його види як об'єкт обліку // Вісник ЖДТУ. Серія : Економічні науки. – 2012. – Вип.1(59). – С. 81–82.
  12. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс] : наказ Мін. фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>(дата звернення 14.04.2017).
  13. Інструкція про застосування План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс] : наказ Мін. фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення 14.04.2017).
  14. Новак У. П. Облік та документальне оформлення автомобільних пасажирських перевезень / У. П. Новак, М. В. Падюка, С. М. Пилипенко // Науковий вісн. Міжнародного гуманітарного ун-ту. Серія : Економіка і менеджмент. – 2016. – Вип. 16. – С. 14-18. – Електрон. аналог друк. вид.; режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2016_16_5 (дата звернення 14.04.2017).
  15. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : закон України підписаний Президентом України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 14.04.2017).
  16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс] : наказ Мін. фін. України від 31.12.1999 р. № 318. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення 14.04.2017).
  17. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : підписаний Президентом України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 14.04.2017).

В. И. ДЗЮБА¹

¹Каф. «Учет, аудит и интеллектуальная собственность», Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна, ул. Лазаряна, 2, г. Днепр, Украина, 49010, тел. +38 (056) 373 15 69, эл. почта vdzuba@meta.ua

СТРАХОВЫЕ УСЛУГИ КАК ОБЪЕКТ УЧЕТА РАСХОДОВ НА СТРАХОВАНИЕ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА

Цель. Статья посвящена отражению в бухгалтерском учете последствий хозяйственных операций по получению различных видов страховых услуг от страховщиков по страхованию имущественных интересов субъектов хозяйственной деятельности – предприятий железнодорожной отрасли. **Методика.** Для решения поставленной задачи были использованы принцип бухгалтерского учета и финансовой отчетности – начисления и соответствия доходов и расходов для определения финансового результата отчетного периода. **Результаты.** В статье осуществлено уточнение понятия страховой услуги как специфического товара на рынке страхования. Установлено влияние страховой услуги в зависимости от ее вида на расходы и финансовые результаты деятельности предприятия железнодорожного транспорта. **Научная новизна.** Предприятиям

железнодорожной отрасли при отражении в учете расходов, связанных со страховыми услугами по страхованию имущества, предложено соблюдать принцип бухгалтерского учета и финансовой отчетности – начисления и соответствия доходов и расходов для определения финансового результата отчетного периода. Это позволит правильно распределить расходы на страхование по отчетным периодам. Если договор страхования имущества предприятия составлен на календарный год, то это предполагает распределение расходов на страхование по отчетным периодам и пропорциональное ежемесячное отображение их в учете в сопоставлении с полученными доходами от хозяйственной деятельности. Аналогично должны отражаться расходы предприятия на личное обязательное страхование работников отдельных категорий железнодорожного транспорта. При страховании пассажиров такой проблемы не возникает. Срок действия полиса страхования совпадает с текущим отчетным периодом. **Практическая значимость.** Использование приведенного подхода должно способствовать правильному определению расходов на страхование, и следовательно, будет обеспечивать более обоснованное определение финансового результата. Систематизация требований налогового законодательства по отдельным видам страховых услуг позволит обеспечить правильность расчетов.

Ключевые слова: страховая услуга; страхование имущества предприятия; страхование пассажиров; расходы на страхование; расчеты по операциям страхования.

V. DZUBA¹

¹ Dep. «Accounting, Audit and Intellectual Property», Dnipropetrovsk National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan, Lazaryan st., 2, Dnipro, Ukraine, 49010, tel. +38 (056) 373 15 69, e-mail vdzuba@meta.ua

INSURANCE SERVICES, AS OBJECT OF ACCOUNTING OF EXPENDITURES FOR INSURANCE OF RAILWAY TRANSPORT

The purpose. The article is devoted to the display of the accounting consequences of business transactions of receiving different types of insurance from insurers for insurance of property interests of economic entities - enterprises of railway industry. **Method.** To solve this problem we used the accounting and financial reporting - accrual and matching of income and expenses to determine the financial result of the reporting period. **Results.** This article provides clarification of the concept of insurance services as a specific product on the insurance market. The influence of insurance services, depending on its type, the costs and the financial performance of railway transport. **Scientific novelty.** A rail industry enterprises with the accounting for costs associated with insurance property insurance services adhere to the principle of accounting and financial reporting - accrual and matching of income and expenses to determine the financial result of the reporting period. This will properly distribute insurance costs for the period. If the contract of property insurance company prepared the calendar year, it provides for the distribution of insurance costs for the reporting period and the proportionate monthly display them in the account in comparison with those obtained income from economic activities. Similarly, the costs must be displayed on a personal compulsory insurance of certain categories of rail transport. When insuring passengers such problems do not arise. The validity of insurance policy matches the current reporting period. **Practical significance.** Using the above approach should help determine the proper insurance costs and, therefore, will provide a more reasonable definition of financial results. Systematic tax regulations for certain types of insurance will ensure correct calculations.

Keywords: insurance; property insurance company; insurance of passengers; insurance costs; payments for insurance operations

REFERENCES

1. Dema, D. I., Vilenchuk, A. N., Demyanyuk, I. V., (2013). Strakhovye uslugi: Tutorial. Moscow: Alerta.
2. Fisun, I. V., Chernyavskaya, A. V. (2010). Sushchnost strakhovoy uslugi kak tovara na strakhovom rynke. Scientific Herald of the Poltava University of Consumer Cooperatives of Ukraine. Series: Finance and credit. № 2, 178-183.
3. Govorushko, T. A., (2011). Strakhovye uslugi: uchebnik. Kiev: Tsentr uchebnoy literatury.
4. Gamankova, A. A. (2008). Strakhovaya usługa kak produkt deyatelnosti strakhovykh kompaniy v usloviyakh rynka. Bulletin of Kyiv National Taras Shevchenko University. Series: The Economy. № 104, 16-19.

5. Ivasechko, V. V., (2012) Strakhovanie i ego vidy kak obekt ucheta. The Bulletin of the ZhDTU. Series: Economic sciences. № 1, 81-82.
6. Novak, V. P., Padyuka, M. V., Pilipenko, S. M. (2016) Uchet i dokumentalnoe oformlenie avtomobilnykh passazhirskikh perevozk. Scientific Journal of International Humanitarian University. Series: Economics and Management. № 16, 14-18.
7. Nalogovyy kodeks Ukrainy № 2755-VI (2010) Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
8. O bukhgalterskom uchete i finansovoy otchetnosti v Ukraine: Zakon Ukrainy № 996-XIV (1999) Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
9. Osadets, S. S., Artyukh, T. M., Gamankova, O. O., (2007) Strakhovi poslugi. Kiev: KNYeU.
10. Polozhenie (standart) bukhgalterskogo ucheta 16 Raskhody: prikaz Min. fin. Ukrainy № 318 (1999) Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
11. Pro zaliznichniy transport: Zakon Ukrainy 1996 (2015) Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80>.
12. Pro strakhuvannya: Zakon Ukrainy 1996 (2015) Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.
13. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro obov'yazkove osobiste strakhuvannya vid neshchasnikh vipadkiv na transporti: Postanovlenie Kabineta Ministrov Ukrainy 1996 № 959 (2012) Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/959-96-%D0%BF>.
14. Pro finansovi poslugi ta derzhavne reguluyvannya rinkiv finansovikh poslug: Zakon Ukrainy 1996 (2015) Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
15. Rachinska, A. V. (2016). Klasifikatsiya rizikiv na zaliznichnomu transporti yak osnova formuvannya sistemi ekonomichnoi bezpeki yogo funktsionuvannya. Economy and Society, 6, 81-87.

Надійшла до редколегії 30.05.2017.

Стаття рекомендована до друку д-ром екон. наук, проф. Барашем Ю. С., д-ром екон. наук, проф. Макаренком Ю. П.